

Hanibal Lucić

Robinja

eLektire.skole.hr

SADRŽAJ

Posveta _____	3
Isklad _____	5
Skazan'je parvo _____	7
Skazan'je drugo _____	10
Skazan'je treto _____	28
RJEČNIK _____	37

Anibal Lucij
Francisku Paladiniću
pozdravljen'je

Robinju ovaj moju pokazavši ja tebi ovih pokladnih minutih dan kako radi razgovora, velostvorni Paladiniću, očito si i ti pokazao da ti je ugodna bila kako i svaka moja kažeš da ti su. K tomu me si potaknuo da dopustim nadvor da izajde¹, veleći da mi sramotu neće učiniti; dopokon se si zahvalio² da i dalje popeljavši ju biti joj hoćeš zappleće i straža. Ja dake, jere sudih da stvar u sebi (istom da bi načinom ne lihala³) ne more nego s koristi biti ljudem (takove bo te pisni⁴ u pridnje vrime iznaštene biše, i općahu se puku prikaživati samo na konac⁵ da - razlike družih kriposti i pomanjkan'ja slišajući i gledajući - svaki sam sebe i život svoj umiti bude bolje prociniti i srediti), zatim, jer dobro poznajem da me si osobojno tvojim prijaznivim, zalihim i od mene nedostojnim počitan'jem mnogo tvrdo obezao, tvojemu hotin'ju ne učiniti zadovoljno za nišće⁶ ne mogu. I zasve da se ja nadiju da ona - iz ovoga oplovita mista⁷ u tuje strane pribrodivši se - poznana hoće biti onako kakono pozna Teofrasta atenska starica⁸, ništor ne manje⁹ toj spuštam na tebe, i eto ti ju prikazuju (dar uistinu ozirom¹⁰ dostojanstva imena tvoga mnogo mao, i možebiti nepristao), da ti, znam, učiniti hoćeš dosti ga sredna i velika, ako toj (što godi i kakovo godi jest, štono tvojim zaščitajem puštam da se na svitlo iskloni¹¹) bude prirazumnim tvojim sudom istanovice pohvaljeno. Toj ako mi izajde, trud mi se hoće osladiti; ako li ne, ni za toj se kajati neću da sam se tebi usiloval ugoditi, komu se klanjam i priporučujem. Budi zdrav.

¹ *da dopustim nadvor da izajde* - da dopustim da se objavi (moguće je i da se to odnosi na dopuštenje za javno izvođenje (Vončina))

² *zahvaliti se* - obećati, zavjetovati se

³ *načinom ne lihala* - stilom (kvalitetom izrade) da ne promaši

⁴ *pisni* - misli se na drame u stihovima

⁵ *samo na konac* - samo sa svrhom

⁶ *za nišće* - nikako, nipošto

⁷ *oplovito misto* - mjesto okruženo vodom, tj. otok Hvar

⁸ *Teofrast* - starogrčki filozof, učenik Platonov i Aristotelov; ovo je ime dobio kasnije kao pridjev zbog svoga krasnorječja (grč. *theós* 'bog', *phrásō* 'govorim'), pa se na to i odnose Lucićeve riječi da je "atenska starica", tj. grad Atena, spoznala njegovu vrijednost i dala mu to ime.

⁹ *ništor ne manje* - uza sve to, pa ipak

¹⁰ *ozirom* - obzirom

¹¹ *na svitlo iskloniti* - objelodaniti

Osobe

DERENČIN

ROBINJA, kći banova

MATIJAŠ, Derenčinov sluga

GUSAR

MARA

PERA

ANICA

KNEZ dubrovački

VLASTELIN

Činjen'je biva u Dubrovniku

Isklad

Sa jednim bratom banova kći mala
U stanu bogatom za ocem ostala.
Jedva za odaju prispila prem biše
Kad se zgoda da ju Turci zarobiše.
5 Ova jer kralju bi ugarskomu mila
Ne manje neg da bi prava mu kći bila,
Brez broja pineza i blaga on dati
Virom se obeza tko mu ju povrati.
Nu blago toj niko, ni pinez, ni zlato
10 Ne valja toliko, ni vridno bi na to;
Samo čudna sila ljuvena poraza
Od takova dila služi put ukaza,
Služi Derenčinu, netjaku banovu,¹²
Ki mnogu gorčinu pritarpi za ovu
15 I moćno se muči i moćno oznoji
Za da ju izruči, za da ju posvoji.
A ne kako mladi vi ki ste pohitom
Od ljubavi radi stati se sa mitom¹³,
Mnijući da reći dosta je samo toj
20 Uz prozor zarčeci: sunašce, ja sam tvoj.
Nije toj, ni tako: vridnu stvar doteći
Nije moć inako negli se poteći.¹⁴
Zato molim milo, stanite svi muče¹⁵,
Dokli se toj dilo ka svarsu dovuče.
25 Bit vam će s nauka vidiv ga u trudu,
Vidit pak da muka ne bi mu zaludu.
I vi dekle mlade, vi uši napnite

¹² dakle *nećak* bana Derenčina; na drugom mjestu (stih 482) mladi se Derenčin naziva *unukom* bana Derenčina ("njegova sina sin"). Tu nepodudarnost Vončina (*Analize*, str. 98) ovako tumači: "Lucić je u nekom stranom pisanom izvoru morao naići na nekakva Derenčina što je bio označen kao *nepos* (ili *nipote*) na glas izišloga bana. Budući da mu veza te nepoznate osobe poznata imena s protagonistom krbavske bitke nije bila jasna, Lucić ju je određivao sam, i to u okviru mogućih značenja latinske (odnosno talijanske) riječi u hrvatskom jeziku." Napomenimo da lat. *nepos* i tal. *nipote* znači i *nećak* i *unuk*. (M. Grčić)

¹³ *mito* - nagrada, plaća

¹⁴ *vridnu stvar... poteći* - Vrijedna stvar ne može se steći drugačije nego znojeći se

¹⁵ *muče* - šutke

30

I što vam *dim*¹⁶ sade u sarce zapnite.
Bolje vam doteći služicu jest virna
Nego *krug*¹⁷ najveći zlata neizmirna.
Reče se ne *mani*:¹⁸ gusa me dostiže,
Vojno me obrani, brajen me odbiže.
Da 'vo gre Derenčin s slugami odzgara,
Slišete po kî način s njimi se zgovara.

¹⁶ *dim* - govorim, kažem (od gl. *diti*)

¹⁷ *krug* - prsten

¹⁸ *ne mani* - ne uzalud

Skazan'je parvo

DERENČIN, SLUGA

DERENČIN

35 Mili družu, i već nego družu mili,
Sve strane, mogu reć, sa mnom ste shodili
Iščući gospoju po svitu dan i noć,
Vas svit bih za koju pridubal, da bi moć.¹⁹
40 Evo srića nika i pomnja još vaša
Sada privelika na nju nas nanaša
Tako da približa višnjemu po sudu
Plaća i naliža vašemu jur trudu.
Vi znate da mito od kraljeve krune
Čeka me čestito i mire pripune,²⁰
45 A vam se rič ovo moja obezuje
(Makar da njegovo stan'je²¹ mi daruje),
Sve ono što mi dâ, veći dil ja ću vam
Podati, tako da rećete: blago nam!
Istom da rukama srića nas ophiti
50 Kâ bi reć da s nama združiti se hiti.
Jer oto ti zali kleti gusarine
Vide li ostali s nami su od cine.²²
I pinezi samo (toli su mogući)
Deri jih ovamo mogli su dovući,
55 U Dubrovnik koji viru štuje našu
I mirno pokoji s Turci na mejašu.
Sam nam Bog zaisto ruku je dal nato
Koji nas u misto dovede bogato,
Gdi nam bî naparuč kakono na domu
60 I pomoć i naruč u dilu svakomu.
Zato se ja scinju srićan i blag dosti
I ne znam što činju od vele radosti

¹⁹ *da bi moć* - kad bi se moglo

²⁰ *mire pripune* - prepune mjere

²¹ *stan'je* - vlast, vladanje

²² *ostali s nami su od cine* - baš su s nama ostali u pogodbi

65 Ne zato jer dare imat ću od kralja:
Pineze, timare i blago kô valja,
Sebi samo vilu išću ja i prosim
Koje zlatu strilu u sarcu mom nosim,
A cinim od male cine i vridnosti
Stvari sve ostale pri njeje liposti.
70 Koju jer nablizu ovdika jur vidim,
Na nebo ja lizu ter se ne navidim.
S strane mi pak druge sarca se prijima
Tuga zacić tuge gospoja ku ima.
Ter kako na mucu viseći se mučim,
Od zalih tih vuci dokli ju izručim.
75 A zatoj hodite, toj dobro počelo
Pospihom vodite da dojde na čelo.
Dajte jim odbrojiv te jaspre ke smaže²³
Neka jih posvojiv jure se utaže.
80 Stavite zatim red, na pazar da gredu,
I moje na ogled sunašce da vedu²⁴,
Jak da ju prodali nisu ni cinili,
Ni jaspre prijali ni me prî vidili.
A s drugu stran prima njim hoću ja izać
I s vami mev njima totu se listo nać,
85 Jeda ju štogodi moja rič iskusi
Prî nego slobodi svoje slast okusi.
Jer ju će hiniti moj obraz koji me
Čini prominiti zla volja i vrime.
Tuj ju ću najbolje od svega uprašat
90 Radi bo nevolje neće se ponašat²⁵.
Tu ako vodu lin ne budu ja vodit
Da mi dojde na mlin more se prigodit.
Matijašu slugo, eto ti sad neću
Spominati drugo, toj ti bud' na pleću.
95 Tobom što se može, brate, ne ostani
A ti odzgor, Bože, k misli mi pristani.

SLUGA

100 Ava, naš čestiti mili gospodine,
U tom te služiti ja hoću brez hine.
Ako l' je kâ druga stvar, makar da glava
Pojde koju sluga od tebe poznavava,
Kî, neka znaš, voli veće ne živiti,

²³ *jaspre ke smaže* - novce za kojima plamte, koje žarko žele

²⁴ *vedu* - vode (od gl. *vesti*)

²⁵ *ponašati se* - ponositi se, gizdati se

105

Tvojojzi negoli milosti skriviti.
Budi al ne budi nam plaća ku veliš,
Tebi se li zbudi sve ono što želiš.
Kad ono što si rad bude ti izaći,
Korist i blago tad nam će se obnaći.

Skazan'je drugo

ROBINJA, GUSAR, DERENČIN

ROBINJA

Vaj meni, nî li grih (gledajte cić Boga)
Da se tač izmorih mlajahna neboga,
Upala u ruke gusarom prihudim
110 Ovako sve muke podnoseć da trudim?
Mogu li pokore na svitu ke ine
Najti se i gore tuge i gorčine
Neg ove ke tope brižnu me i dave,
115 Pogruziv od stope tja deri do glave?²⁶
Meni gorke noći, meni su gorci dni,
Odnikud pomoći bolizni mojoj nî.
Ajme, mila mati, našto me odgoji?
Što me ne potрати kada me zadoji?

GUSAR

Bre, uzu tarpiti jure se nauči,
120 A nemoj vapiti jak da te tko muči.
Na tvoju malu har tribuje ovamo
Da ideš na pazar i da te prodamo.
Nismo se brodili po Savah i Dravah²⁷
I tôle obili klance po dubravah
125 Za da nam ne bude u tebi pak plaća
Koja nam sve trude dopokon oslača.

²⁶ *pogruziv od stope tja deri do glave* - gušeci me od pete pa sve do glave

²⁷ *po Savah i Dravah* - po mnogim rijekama

DERENČIN

Što tako tuj diku mučite, junaci,
Kako cvit izniklu, ali ste divjaci?²⁸

GUSAR

130

Da je ova dikla kako cvit rumeni,
Targovče, iznikla, toj nišće nî meni,²⁹
Ja išću da prodam nje lice rumeno
Za jaspere ke podam za vince čarljeno.

DERENČIN

135

Pokle za prodaju dikla je taj vaša,
Stanite, neka ju moja rič upraša
U kojoj je strani svita se rodila,
Gdi li se ushrani robinja taj mila.

GUSAR

140

Oči otvoriti i tvu stvar gledati
I s njom govoriti nitkor ti ne krati.
Dobro gledaj za te je li ter ju kupi
Dokli, kâ gleda te, srića ne odstupi.
Cilu, nemužatu ja ti ju obitam
Da dobro za platu razumij što pitam:
Manje se ne dade, targovče bogati,
Oda tri hiljade sve zlatih dukati.

DERENČIN

145

Neka mi sa njome malo pobesidit,
Od cine potome s vami ću pak vidit.

GUSAR

Besidi kôko hoć, manje se neće dat,
Vazeti ali oć, u tebi toj će stat.³⁰

²⁸ *ali ste divjaci* - jeste li divljaci

²⁹ *toj nišće nî meni* - to se mene ne tiče

³⁰ *vazeti ali oć, u tebi toj će stat* - uzeti ili ostaviti, to o tebi ovisi

DERENČIN

150 Molim te, povij mi: otkuda si, ko li?
Jer jadi tvojimi sarce me zaboli.
Virus ti obitam od trgovca prava,
Za zlo te ne pitam, robinjo gizdava.
S tobom sam jednake beside i vire
I čovik brez svake himbe i prohire.

ROBINJA

155 Trudno je boleću ranu razvijati,
Dali t' se tim neću, trgovče, ujati³¹
Ja da ti ne povim tko sam i otkuda,
Bude li mi, ne vim³², s prudom al brez pruda.
Hrabrost oca moga i vira jest bila
160 Kralja ugarskoga k sebi primilila,
I on mu od tada budući najdraži,
Beloga Belgrada hti da je na straži.
Tuj poslom junačkim po taj put poslova,
Da ga i harvackim banovstvom darova,
165 I veća porodi slava mu se totu
Neg Janku vojvodi i Vuku despotu.³³
Po turskoj neviru dopokom poginu,
Jere u potiri busiju zaminu³⁴.
Sriće moje oko tad hoti počati
170 U mene ne tōko veselo zarčati.
Nu joj se domišljat meni ne bi moći,
Ni ova pomišljat tuga da će doći.
Da sada poznaju, njegove cić smarti
Ova se varh naju³⁵ nesrića rasparti,
175 Cić smarti njegove prolivam suzice
Nesrićna sad ove i bolim tužice.
Vaj, smarti sardita, kako brez uzroka
Svakoga čestita dozgoniš prî roka!

³¹ *Dali t' se tim neću, trgovče, ujati* - ali ti se neću zato, trgovče, ustručavati

³² *ne vim* - ne znam

³³ *Janko Vojvoda* - Sibirjanin Janko (Hunyadi János, 1387-1456), mađarski vojskovođa i državnik rumunjsko-slavenskog podrijetla; proslavio se u mnogim borbama s Turcima (prodor do Kosova 1443), a osobito obranom Beograda 1456, nakon čega je umro od kuge u Zemunu; sin mu je bio kralj Matija Korvin. *Vuk despot* - Zmaj Ognjeni Vuk, historijski Vuk Grgurević (15. st.) iz porodice srpskih despota Brankovića, istaknuti junak narodne pjesme. (Klaić)

³⁴ *zaminuti busiju* - u Kombolovu komentaru *Robinje* (Scena, Zagreb 1950) daje se značenje: nagačiti na busiju; meni se čini da bi trebalo tumačiti kao: zanemariti, previdjeti, proći pokraj zasjede (B. Klaić)

³⁵ *naju* - nas, naših (ostatak duala)

180 A tkono brez česti žive ter te išće,
Na tvoje dvesti nećeš ga stanišće.
Njega si uvela u tvoja tonota,
Ne hajući vela da je toj grihota,
A neš se ozriti na mene za sobom
185 Kâ želim umriti, kâ teku za tobom.
Biše u vesel'ju i mene skončati,
A na me dresel'ju i tugam podati,
A ne me na ovoj dohranit života
Da mi si ti pokoj, a život tegota.
190 Gorka si, svak veli, danu me kako med
Tva gorkost veseli, istom mi dojdi vred.

DERENČIN

Ne hotij smart želit toliko još mlada
Da ufaj veselit, ako si ikada.
I počni od totu misalcu jur drugu
195 Mislit o životu veselu i dugu.
Jer čovik, neka viš, tej varsti ne budu
Da sa mnom izgubiš beside zaludu.
Pokli se običnom³⁶ tome ričju tvojom
Pravom gospodičnom kažeš i gospojom,
200 Znaj da ja opojih i pamet i dušu,
Jer slast riči tvojih dâ mi da okušu.
Zato, tako te čast nigdare ne ostavi,
Tvoje mi riči slast opeta pojavi.
I tako t' velikom tuga se zaplati
205 Radostju i dikom, hotij mi kazati
Po kî se put³⁷ srića tvoja priobrazi,
Kako li nesrića ovaj te porazi.
Jer tako takova gusa me ne stala
I ugodna ova družba ne ostala,
210 Tako mi dobiti od targa³⁸ kî vodim,
Tako mi hoditi zdravo kuda hodim,
Sarce moje truti³⁹ poča jad najgori,
Otkad mi dâ čuti tugu kâ te mori.
Tere milovati⁴⁰ meni te jest sila
I sve virovati što si govorila.

³⁶ *običnom* - blagom, ljubaznom

³⁷ *po kî se put* - na koji se način, kojim se putem

³⁸ *targ* - trgovina

³⁹ *truti* - trovati

⁴⁰ *milovati* - smilovati

ROBINJA

215 Znaj da bih ja mnila Bogu sagrišiti,
 Moja ti sva dila ne hteć izdrišiti
 Videći te s voljom od sarca da misliš,
 Kako se nevoljom mojom produmisliš.
220 A znati ne išću tko si ni od koga,
 Ni prosim da višću činiš⁴¹ me od toga.
 Da pravo za reći, po tom što besidiš,
 Targovca nič veći meni se ti vidiš.
 Tko hoć' si⁴², dobra čest svaka te sadruži
 Za ono što bolest moja ti dotuži
225 S dobićom svi tarzi tvoji izajdite,
 Tve želje ubarzi pune se najдите.⁴³
 Ako te kâ čeka, Bog daj da ne kasno
 Ljuba te dočeka pošteno i časno.
 Srića ti se plećma ovako ne svari
230 Neg svojim to većma krilom te ogarni.
 Bog će odvratiti plaćom ti nemalom,
 A ja ti platiti ne mogu neg hvalom,
 Već ako u plaću i ove primeš sad
 Beside ke traću prošen'ja tvoga rad,
235 Jer ti ću pečali moje doskazati,
 Ali t' mi dat ali pomoć mi ne dati.
 Bud' da se nadiju⁴⁴ u sarcu mojemu
 Da ti prí dodiju neg zgodim u temu,
 Rih ti da otac moj busijom poginu
240 I parva bî mi toj šiba kâ me šinu
 Ku jošće zalihno mlada ne oćutih,
 Koliko da tiho šine me po skutih.
 Jere oca radi meni kralj tuj šćetu
 I bratu naknadi malu još dîtetu.
245 Najparvo mi brata obilno obdari
 I čini bogata spenzom i timari,
 I hti da ga družje očevi dvorane,⁴⁵
 Lipo da mu služe, konje da mu hrane.
 Jošće ga štovati većma se obita
250 Da će banovati kad dojde na lita.
 A meni sto sela zapisa i reče:
 Rasti mi vesela, kad vrime doteče,
 Nâ ti moju viru, njom ti se obiću,

⁴¹ *višću činiti* - naučiti, uputiti

⁴² *tko hoć' si* - bio tko bio, bio tko hoćeš

⁴³ *tve želje ubarzi pune se najдите* - neka ti se ubrzo ispune sve želje

⁴⁴ *bud' da se nadiju* - premda se nadam

⁴⁵ *i hti da ga družje očevi dvorane* - i naredi da ga dvore očevi dvorani

255 Ja da ti namiru česmenitu sriću.
 Zatim udovicu majku mi požali
 S suzami na licu ter joj se zahvali,
 Kažući me rukom, veleći: utišaj,
 Ter ovom jabukom diči se i nišaj
 I varhu nje stražu imaj pomnja tvoja,
 260 Jer ju imam dražu neg da bi kći moja.
 Ja ću te činiti bit majku veselu
 I tuge zabiti ke t' biše doselu.
 Od tad je gojila majka me Jelena
 Kakono bosila kiticu zelena.
 265 Zimi steć u gradu u zlačene hiže,
 A litom na hladu gdi slavjić bigliže.
 Pri tihom Dunaju, tamo gdino Sava
 Rike se shajaju zajedno i Drava⁴⁶
 Tuj biše gizdavi perivoj tere gaj,
 270 Vidiv ga ti, pravi rekal bi da je raj.
 Najveće ugodno biše mi tuj stan'je⁴⁷,
 Prostrano, slobodno i mirno šetan'je,
 Tuj ti me na čride⁴⁸ dvorkinje dvorahu
 I moje beside pomnjivo zorahu,
 275 Tuj moje sve dilo razbirati biše
 Rumeno i bilo cvitje kô miriše,
 I perle koje su od broja nizati,
 I nakitiv resu zlatu podstrizati,
 I sterat svilicu po bilomu platnu,
 280 Umišujuć žicu srebarnu i zlatnu.
 Nesrićo, kâ svega dobra me izbavi,
 Našto mi od njega spomenu ostavi?
 Evo se već bolju smišljajuć parvanju
 Slast nego nevolju tarpeći sadanju.
 285 I ova toliko zled mi je gorčija,
 Raskoša koliko slaja mi bî prija.
 Ne znah ča je briga, ne znah ča su trudi.
 Toliko me niga majčina razbludi⁴⁹.
 A sad se svak čudi da nisam saspila,
 290 Toliko utrudi družba me nemila.
 U veselom zdravju veselo svud hojah,
 Na mehku uzglavju pokojno pokojah,
 Sada za uzglavje kamen je studeni,
 Mislite: kô zdravje može bit u meni?

⁴⁶ Tj. kod Beograda, gdje se ulijeva Sava u Dunav (u koji je utekla Drava kod Aljmaša).

⁴⁷ *stan'je* - boravak, boravište

⁴⁸ *na čride* - redom, naizmjenice

⁴⁹ *razbludi* - razmazi

295 Slatkom i obilnom hranjah se ja pićom⁵⁰
 I sa zlatom svilnom rešah se odićom,
 A sada primine dan mi se kadgod,
 Po zakon živine⁵¹, o travi ter vodi.
 300 Sad naga i bosa sila m' je da hoju
 Jutrom kad je rosa i obdan po znoju.
 Jer vridne me svite, mâ mladost ke nosi,
 Sve mi su raznite od zlih martolosi,
 Pustinjom kî hode ter zimnu i gladnu
 305 Vežanu me vode u ruhu pritamnu.
 Ter kad mi goda se brođiti se rikom
 I doli poda se pozriti ponikom,⁵²
 Umiru od srama, od jada umiram,
 Ni mogu tuj sama da na se poziram,
 310 Videći gđi vlase zlate sam istargla
 I gardo niza se pustivši razvargla,
 Videći u strahu lica problindila
 Kakono u prahu jabuka prizrila.
 Ja bih jih gardila rukom mojom sada
 I sebi zadila gorku smart od jada,
 315 Da 'vo je uzicom stegnuta na zadu
 Ter mi prid tužicom uteći ne dadu.
 I živem po sili prik moga hotin'ja⁵³,
 Gđi mi smart omili cić gorka živin'ja.
 O, neka zabudem muku i trud tōki,
 320 Čin Bože da budem on kamen žestoki
 O kino sardito more se razbija,
 A on stanovito steći se ne svija,
 O me se razbiju gorčina sa tugom
 I svak čas prispiju jedna mi za drugom.
 325 Da 'vo stanoviti moći mi bit ne bi
 Jak tanci toj kiti kâ stane o sebi.
 Evo mi zahodi na stranu besida,
 Jer ju zavodi bol kâ joj zasida.⁵⁴
 Da neka opeta tamo se povrati,
 330 Odgđi ju taj kleta bolizan uvrati.
 Zginuvši Vlasko ban⁵⁵ (toj bi ime momu

⁵⁰ *pića* - hrana

⁵¹ *po zakon živine* - prema običaju životinja, poput životinje

⁵² To je Robinji jedina prilika da se ogleda "u zrcalu", tj. u vodi.

⁵³ *prik moga hotin'ja* - protiv moje volje

⁵⁴ *Evo mi zahodi ... zasida* - Evo me govor odvodi na stranu, jer ga zavodi bol koja ga čeka u zasjedi

⁵⁵ *Ban Vlasko* - Blaž Podmanicki, Majer (Mađar) Blaž iz naših narodnih pjesama i hrvatskih ljetopisa. Postao je 1469. senjski kapetan, a onda i hrvatski ban (1470-1472). Sudjelovao je u bici na

Ocu) ne vele dan izajde po tomu
Da svoje počaše krajine prostirat
A stiskati naše Turci, i nas tirat,
335 I sela rubiti⁵⁶, davši jim svak pleće,⁵⁷
Jer se ozubiti⁵⁸ ne ima tko veće,
Der tada biše čut svuda po rusagu
Vlaskovo ime slut, umin'je i snagu.
Veljahu: sva hvalo, Vlasko, nam zginu ti
340 I nam je domalo za tobom zginuti,
Jer kada ti pade, nam se stanovito
U rukah pripade mač i kopje vito.
Veljaše svak tako, svak staše uhiljen,
Da ne svim jednako strah biše razdiljen,
345 Jer oni kî bihu od kraja daleče,
Pogibil ne mnihu da do njih doteče,
Kakono tko nima pomnju ni se svidi⁵⁹,
Dokli prid očima svoje zlo ne vidi.
I ja ti se šćeti ovoj ne nadijah
350 Koja mi doleti, ajme, kad ne mnijah.
Običaj biše moj ishodit u šetnju
Za neka minu znoj i vrućinu ljetnju,
Kudno se prilipi perivoj prostire
I vodicom kripi bristrom kâ izvire.
355 Tuj svakom gizdavom dvorkinje gizdave
Iskahu zabavom kako me zabave,
Plešuć po travici, pisance spivajuć,
Poreda s slavjici glasom izvijajuć.
Jedan dan tuj site razlicih igara,
360 Sunce trakov kite nadvisiv odzgara,
Voću pod granami padosmo sve skupa
Ne mneć da za nami nesrića postupa⁶⁰,
Kâ me kako ljuti taj želet za mnom stav⁶¹
Mišljaše tisnuti dolika starmoglav.
365 Čemu je govorit inako ni mniti,
Ono što ima bit neg da će li biti?
Pod sincom oriha voda gdi se toči
Sanka mi moć tiha napade na oči
I ne bih duboka još sanko zaspala

rijeci Uni zajedno sa Zmajem Ognjenim Vukom, kad je turska vojska bila hametice poražena. Umro je 1491.

⁵⁶ *rubiti* - robiti, pljačkati

⁵⁷ *davši jim svak pleće* - svatko im okrene leđa, pleća

⁵⁸ *ozubiti se* - pokazati zube

⁵⁹ *sviditi se* - postati svjestan, uvjeriti se, osvjedočiti se

⁶⁰ *postupati* - stupati *po* nekome, tj. iza nekoga, dakle: slijediti

⁶¹ *Kâ me kako ljuti taj želet za mnom stav* - koja me kao ljuti taj krvnik, iza mene stavši

370 Da me je žestoka bojazan zapala.
 Jer mi se učini očito da viju
 Vuci po planini kon mene da viju,⁶²
 Ter kako košuta od staze do staze
 Verih se stran puta da me ne zapaze.
 375 A oni skupiše hitro se po slidu,
 Ter me opstupiše i zadu i spridu.
 Ja zada ni prida ne moguć postupit,
 Sva žuta i blida izglasa jah upit.
 Čuvši me stekoše k meni se sve moje
 380 Dvorke i rekoše: što je toj, gospoje?
 Što si prominila lišca? Što uzdišeš?
 Ki si san vidila? Jedva dušom dišeš!
 Tuj sanko odustah⁶³ sva puna bojazni
 Misleći tere stah koje su toj skazni.
 385 Ja tako misleći kakono vazeta,
 Isteče varveći taj gusta prokleta,
 Ter nas obistrani, i kâ ču da viče,
 Ili ju izrani ali ju posiče.
 Od sablje pogibe nesrična Margita,
 390 Jer tuj do potrebe biše glasovita⁶⁴,
 Smišljati ne mogu kako mi nje glava
 Tuj pade prid nogu brez trupa karvava.
 Prem tada izglasa htiše se da vapim,⁶⁵
 Za ujid od pasa ne tarpit ku tarpim.
 395 Da bi mi na povrat,⁶⁶ glasom bih vapila
 I glavu tere vrat sama jim klonila,
 A tad me dobi strah od smarti tej zale,
 U posluh tere stah i ja i ostale.
 Tuj nas izvezaše, zatim u planinu
 400 Bijuć odagnaše kakono živinu.
 Prija bih našla broj noću na vedrini
 Svim zvizdam neg mojoj poslidnjoj gorčini.
 Puste sam sve strane protekla i luge
 Vepri gdi se hrane i zviri tej druge,
 405 Obajdoh sve gore, brodih se prik sto rik,
 Nigdi mi nitkore ne dojde pomoćnik.
 A gdi su mimo dvor koji mi hojahu
 I noću pod prozor pisance pojahu?
 Pisance u kojih veljahu da sam ja

⁶² Jer mi se učini očito da *viju* vuci po planini kon mene da *viju* - prvo *viju* znači *vidim*, a u drugom imamo 3. pl. prez. od *viti*, zavijati

⁶³ *Tuj sanko odustah* - tu se prenuh od sna

⁶⁴ *glasovita* - glasna

⁶⁵ *prem tada...* - upravo je tada trebalo da viknem

⁶⁶ *da bi mi na povrat* - kad bih se mogla povratiti

410 Kruna i dika njih i sunce kô jim sja.
Neka t' njim tašćinu svaku govoriti,
 Za bolje vašćinu moći nam stvoriti.
Ajme, ča mi prudi, nesričo prihuda,
 Jer mi ne naudi njih hitrost zloćuda,
415 Pokolu, prizala nesričo, u oblast
 Gorim si podala mene i moju čast?
Ter daršću kako prut i gledam sva mista
 Gdi smarti najdu put dokolu sam čista.
Bože, me prikora takova izbavi,
420 Mimo toj najgora smarca me zadavi.

DERENČIN

Zasve jere mnogo nesrića te tlači,
 Zasve jer ubogo ruho te oblači,
Li garlo i lice i vrat imaš bilji
 Od bile ružice i od bilih žilji
425 I zrak kim se hita pozor tvoga oka
 Sunašce nathita kad sine s istoka,
A rič meda slaja iz ust kâ t' izvire,
 Dikami od raja čudno⁶⁷ zaudire⁶⁸
Ter dim da je krući driva i kamika
430 I sarcem još ljući od lava gladnika
Koga ne siluje tvoja rič pridraga
 I da te miluje i da te pomaga.
Ti dake ustarmi misal i odluku
 Koja ti put starmi na samrt tvojih ruku.
435 Jer moje evo t' mi sve misli govore:
 Otmi ju ter otmi tugam ke ju more.
I što je stvar bolja (neka ti dam znati)
 Skoro će i volja k misli mi pristati.
Pak dila za voljom ufam da izajdu
440 Tako da s nevoljom tuge ti otajdu.
Danu mi za zgojaj, ako ti jest vidit,
 Samo se dostojaj još ovo povidit:
Oni kî himbeno, diš, da te dvoriše
 I slatke vuhleno pisni govoriše
445 U kojih pridragom krunom te zovihu,
 Plemeniti tragom bihu l' al ne bihu?
Ako l' jim biše rod i kuća davnjena,
 Bihu li jur izrod svojega plemena?
Nemoj mi tajati kâ jim bî zabava,
450 Kâ jim dostojati milosti ne dava?

⁶⁷ *čudno* - čuđenja, divljenja vrijedno

⁶⁸ *zaudire* - miriše

Da pravo sve povij, tako te uharli
U svojem krilu vij majka i zagarli,
Tako Bog u vično dobro me nastani,
Mila gospodično, pitam te ne mani.

ROBINJA

455 Tvoje obitan'je me sarce jer čuje,
Zgiblo se ufan'je u njem pronicuje,
Jeda tko iz vića nebeskoga zgara
Pozril je gdi svića k nohtu mi prigara,
Ter mi te primače, ter mi te čini doć,
460 Prî nego čast, pače prî budu život oć.
Zato ću, što pitaš, na dobro sve prijat
I, kô mi obitaš, dobru se nadijat.
Nu ovo što t' velju u sarce sahrani,
Dragi prijatelju od Boga poslani:
465 Ako me iskupiš ter paka po tome
Budina dostupiš na zdravju sa mnome.⁶⁹
Liše što prijati blaga ćeš i pinez,
Grade ćeš vladati, gradom ćeš biti knez,
Tako da targovat već nećeš ni trudit
470 Nego gospodovat (viruj mi) ter sudit.
A nudir procini u koj sam dragosti,
U koj sam ja cini kraljevi milosti
Pokolu obrana za kćer sam ja njemu
I kći mu prozvana rusagu po svemu.
475 Pomisli jošć traga tko nî gospodita⁷⁰
Bi li smil za draga da mi se namita.
Znaj da su najbliže kralja kî me išću,
Gospoja srid hiže da jim se namišću.
Čuo si pojući Derenčina bana⁷¹
480 Da vitez izući naših je bil strana.⁷²
Od njega jest mladi dvingal se Derenčin,

⁶⁹ *Budina dostupiš na zdravju sa mnome* - do Budima stigneš zdravo sa mnom

⁷⁰ *traga gospodita* - gospodskoga roda

⁷¹ Ban Derenčin (madž. Emerik [Imre] Derencsényi) jest Mirko Derenčin, ban hrvatsko-slavonsko-dalmatinski; bio je mađarskog podrijetla od plemena Balog; o njemu piše historičar Šišić: "Novi ban i knez Bernardin Frankopan povedoše ljutu borbu za Senj, ali uto provali bosanski paša Jakub s jakom vojskom u Hrvatsku, a odavle u Kranjsku i Korušku. Na taj glas izmire se Frankopani s banom, okanivši se borbe za Senj, te svi složno dočekaju na Krbavskom polju (danas Udbina) Turke kad se vraćahu. Dne 9. septembra došlo je do užasna boja u kojem je hrvatska plemićka vojska krivnjom bana ametice potučena i najvećim dijelom ili pogubljena ili zarobljena. Sam ban Derenčin je uhvaćen i odveden u Tursku gdje je i umro poslije nekoga vremena." (Klaić)

⁷² *da vitez izući naših je bil strana* - da je bio vitez podrijetlom iz naših krajeva

Velike, znaj, nadi njegova sina sin⁷³.
S ovim kad otidu druzi u potiru,
Makne se napridu gdi ga ne naziru.
485 Kada li potira jure se ustavi,
Ovi se još tira i sablju karvavi.
Ja ne znam ku ovi činio nije stvar
Za neka ulovi ljubavi moje dar;
490 Ja ne znam, još žena bi li si već koja
Mogla bit kamena pram njemu kako ja,
Koja uz tu tôku službu i takovu
Jedva se dah oku viditi njegovu.
Da Bože, hvala ti, kî tvojom milosti
Dâ mi se čuvati njegove hitrosti.
495 Za njega za živa družba me sad ova
Družī, jer laživa bī služba njegova.
Od inih kazati koj ti ću pečali?
Po njemu poznati mogu se ostali.

DERENČIN

Gledajući velu nesriću kâ splesa
500 Tvu slavu veselu, a ne znah cić česa,
Čujah se⁷⁴ ja kako Bog se ne rasardi,
Niščeta gdi tako ruži te i gardi,
Jer ne mnih od griha u tebi da je množ
Toliko zaliha, sarditi da ga mož':
505 Sad se čudim gore da nisi dopala
Muke i pokore, deklīce pristala,
Jer oto govor tvoj stavi mi prid oči
Da vas tvoj nepokoj tva zloba uzroči.
Jer se si lipotom tvojom oholila
510 I tome grihotom Boga uvridila.
Pravim je osudom, nemoj mi zamirit,
Oholiju trudom hotil ti namirit.
Toj nije stvar nova, takova cić dila
Da se je takova plaća dogodila.
515 Radi oholije svaka čast i dika
Sobom zalelije i pade dolika.
Za taku oholast, čula si toj barže⁷⁵,
Anjele u propast dolika Bog varže,
I hoti pak potom Adama i ženu

⁷³ *njegova sina sin* - tj. unuk; naš Derenčin bio mu je "netjak", a ne unuk (v. napomenu gore)

⁷⁴ *čujah se* - čuđah se

⁷⁵ *barže* (brže) - pored običnog značenja (osobito u vezi s prijedl. *brez*, tj. *bez*) još i: valjda, očito, vjerojatno, sigurno, zacijelo, bez sumnje, veoma

520 Iz raja sramotom gole da izrenu,
 I živinom kralja Nabuk'donozora
 Čini da se valja nimajuć razbora.⁷⁶
 I tvoja tim gadi lipost se pridraga⁷⁷
 I toga, znaj, radi Bogu si nedraga,
 525 Bolju se tvom bôlju⁷⁸ rad ju sam izličit;
 Zato t' pravo volju reći neg lisičit.⁷⁹
 Zato poutišaj tere s dobre volje
 Malo me poslišaj, biti će t' za bolje.
 Ako ne pogardiš riči ke ti pralju,
 530 Hoću da potvardiš s neba da me šalju.
 Kako se ima prav na onih tužiti,
 Himbeno kî ljubav išću zaslužiti,
 Tako se još pravo na toga tuguje
 Tko virnu nepravo službu procinjuje.
 535 Bud dake svi ini milost ne dostoje,
 Jer služe po hini i himbi nastoje,
 Li ne mož po tomu što sama govoriš
 Tomiti onomu da krivo ne tvoriš
 Koji, diš, hoteći da ti se primili,
 540 Ne susta trudeći ričmi se i dili,
 Koji je u svemu svaršno se htíl pojat,
 Tva milost po čemu more se dostojat,
 Komu čast i hvalu ti sama ne mališ
 Neg ga nad ostalu gospodu svu hvališ,
 545 Veleći da blizu kralja se namišta,
 Da toga na riz⁸⁰u ne bi mu pak ništa.
 Jer se ne namisti u sarcu tvojemu
 Ni mu bî s koristi svaršnu bit u svemu.
 Ja mnju, ne za drugo hvališ ga i dučiš
 550 Negoli za rugo, pokli ga li mučiš:
 Pokli si i totu u tuzi vesela,
 Jer ga si životu goroku ne otela;
 Pokli diš da je bil podjamnik i hinac,
 Jer nije slobodil tihe te zločinac.

⁷⁶ Usp. Danijel (4, 28-30): "Još bijahu te riječi u ustima njegovim kad s neba dođe glas: / 'Tebi se objavljuje, kralju Nabukodonozore! / Kraljevstvo ti se oduzelo; / bit ćeš izagnan iz društva ljudi, sa životinjama ćeš poljskim boraviti; / hranit ćeš se travom kao goveda, i sedam će vremena proći nad tobom / dok ne spoznaš / da svevišnji ima vlast nad kraljevstvom ljudskim, / i da ga on daje kome hoće.' I smjesta se riječ izvrši na Nabukodonozoru: bî izagnan iz društva ljudi, jedaše travu kao goveda, prala ga rosa nebeska; vlasi mu narastoše poput orlova perja, a njegovi nokti kao ptičje pandže."

⁷⁷ *I tvoja tim gadi lipost se pridraga* - i tvoju preskupocjenu ljepotu to prlja

⁷⁸ *bolju se tvom bôlju* - boli me tvoja bol

⁷⁹ *zato t' pravo volju reći neg lisičit* - zato ti više volim govoriti pravo nego lisičiti

⁸⁰ *na riz^u* - na korist

555 Bi reć da u kralja desnica u tega
 Ni jača i dalja negoli u njega,
 Bi reć da razložno jest reći da hini
 Čovik neuzmožno kí dilo ne čini.
 Nu kako hoć' budi, ovoj mi odriši:
 560 Zašto⁸¹ ga osudi pri neg ti sagriši?
 Prija bo pomoći njega si ne htela
 Neg ti je pomoći potriba taj bila.
 Veća je toj zloba od zloba svih družih
 Ka ljutim podoba zvirem se u luzih,
 565 Već ako na Ugrih⁸² pravda zapovida
 Da nazad ide grih, pokora naprida.
 Viruj mi, po ničem drugom ne ishaja
 Da tako Bog bičem svojim te pohaja⁸³
 Nego jer ohola i neharna dekla
 570 Bila si dokola srića ti jest tekla.
 Toga cić blaženo stan'je kô s' imila,
 Za to si pakleno stan'je prominila.
 Jere znaj, tko ćudi takovoj poda se,
 On božju probudi osvetu sam na se,
 575 I u komu godi taj se grih ukući,
 U njemu rasplodi grihov se tisući.
 Taj grih vas nauči, činiti da tuži,
 Da plaće, da muči tko vam virno služi,
 Da vam se svej moli, a da mu ne valja
 580 Prostiti lik boli koja ga razbalja.
 More bo izbrani vaš pozor raniti
 I zatim lik rani dati i braniti,
 A vi li ranite pozorom pak dovik,
 Taj pozor branite u kom je rani lik.
 585 Od mojih ja dana velik sam jur dio,
 Deklice izbrana, time zlom bolio
 Radi plemenite gospoje mlajahte
 Tako uzorite, tako oholjahte
 Koja se ponaša⁸⁴ lipotom i slavi
 590 Više od mejaša čovičke naravi,
 Koja mi s prozora sardašce proleti
 Strilom iz pozora koja joj izleti,
 Pak se sva oklopi mramorom i ledom
 Ne hteći da topi mu tugu pogledom.
 595 Otada, znaj, ćutim u sarci mom ranu
 Ljuvenim priljutim čemerom trovanu,

⁸¹ *zašto* - jer

⁸² *na Ugrih* - u Mađarskoj

⁸³ *bičem... pohaja* - bičem posjećuje, tj. kažnjava

⁸⁴ *ponaša* - ponosi, uznaša

O tad mi noć i dan uzdasi su česti
Ke sarce meće van zacića bolesti.
Istinom tva muka trudna je tarpiti,
600 Gospoje, i žuka čaša je taj piti,
Danu ja takovu miste dara muku
Vazel bih za ovu kojoj sam u ruku.
Tvoja je očita muka i potriba,
A mene skrovita po sarcu bol šiba.
605 Zato svak more toj boli da razumi,
Da boli svak ovoj razumit ne umi.
Mladost moja tužna boli se i plače,
Jere ju za sužna vazeti ne rače,
A tebi vazeta slobod je i blago,
610 Sve je trud i šćeta što god je nedrago.
Da⁸⁵ ja ne znam: marže što more bit drugo.
Neg virna kad varže služba se na rugo.
Tvâ slava kâ s tōkom dikom se podviže,
Tvojime uzrokom pala je na niže,
615 Da ja ne skrivivši negoli bivši prav,
Pače zasluživši, upadoh u nezdrav.
Ti Boga moliti svej moreš i moliš
Da bolju boliti ne da ti kom boliš,
Ovu bol i žalost uvike ja bolit
620 Negoli da sam prost, ne mogu ne volit.
Ti želiš i prosiš osvetu nad time
Kî čini da nosiš priteško toj brime,
I prem ako šćetu tim ne naknajuješ,
Li želeć osvetu sarce naslajuješ:
625 Ja u moj pameti moliti se Bogu
Za da me osveti, nikakor ne mogu,
Pače kom se molju, molba mu svej pravi
Da na broj nevolju moju joj ne stavi.
Prija bih da zubi pasji me raznose
630 Neg ona da zgubi jedan vlas iz kose.
Tōko sam sebi drag, tōko sam vesel ja,
Koliko čujem trag od njeje vesel'ja.
I tebe sad mojim sarcem ja ne žalit
Ne mogu i tvojim zlom se ne pečalit,
635 Samo jer obična dekla si i lipa
I u svem prilična njoj lišca i kipa,
Ter mi se u tuzi zavija sardašce
Kako tuj da uzi me žarko sunašce.⁸⁶
Zatim pomišljaje bolizan i tuga
640 Koli žestoka je ku tarpi tvoj sluga

⁸⁵ *da* - ali

⁸⁶ *kako tuj da uzi me žarko sunašce* - kao da mi tu robuje moje žarko sunašce

Koji priko reda slavi te i viši,
 A ti ga pogleda tvojega uliši,
 Njegovu bol i jad po sebi poznavam,
 Ter se i njega rad, gospoje, skončavam.
 645 Jer kako ričima, pravo je, tko laže,
 A prava za njima dila pak ne kaže,
 Da mu brez koristi sva služba izajde,
 Neka se svak svisti tko u tom pozajde;
 Tako i neprava stvar je i zlobiva
 650 Koja ni od lava u sarcu ne biva
 Da virno služeći svi se dni istrate,
 A da trud to žešći miste je od plate
 Jak meni kî službu virno vazda dvorih,
 A brojen u družbu sluga sam najgorih.
 655 Budi grih ali bud' dostojstvo i vira
 U meni, li me trud jednako svej tira.
 Pače ča već dvorim i veće dostoj,
 Tim veće mramorim neharnu gospoju.
 Zato moja mnoga čini me umiti
 660 Bolizan drugoga boli razumiti,⁸⁷
 Onoga navlasto razumiti boli
 Koji nizašto osujen da boli,
 Kî sa mnom u tancu budući jednome,
 Znam, poje pisancu jednaku s mojome.
 665 Ter šćedit ne možem života ni blaga
 Za neka pomožem oba vas jednaga.
 Za ljubav gospoje pomoći ću tebe,
 Njega ću tokoje pomoći rad sebe,
 Jeda Bog i na me bude se smiliti
 670 Ter vazda ne da me toj tuzi cviliti.
 Sve će toj tvojome srićom bit najlipše,
 Istom da tobome, gospoje, ne lipše.⁸⁸
 A tvoja kako će ne pristati volja
 Na stvar kâ se hoće, na stvar kâ je bolja?
 675 Da neka rič moju u malo jur skratim,
 Hoć' da te sloboju i doma dopratim?
 Tuj mi se obećaj, taj samo hoću dar,
 Derenčin da će taj tvoj biti domodar,
 Da mu ćeš dat ljubav i viru sposobom,
 680 Neka već tako prav ne vehne za tobom.
 Gospoje, ako se toj mi ćeš obitat,
 Pineze ke prose ovim ću poskitat,
 Ako li diš: neću na toj da pristanu,
 Stisnuvši ću pleću otajti na stranu.

⁸⁷ *Zato mnoga moja ... razumiti* - zato mi mnoge moje boli pomažu da bolje razumijem boli drugoga

⁸⁸ *istom da tobome, gospoje, ne lipše* - samo da zbog tebe, gospođo, ne strada

ROBINJA

685 Zatoj što obitaš doma me dopratit,
Dušu ako pitaš⁸⁹, dušu t' ću ne kratit.
A kako da neću na tu stvar pristati
Od ke milost veću ne umim pitati?
690 Meni bo jest mniti: koja bi ne rada
Derenčinu biti ljubovca i lada,
Ta bi se odvargla sve časti, sve slave,
I kralju navargla i caru zabave⁹⁰.
Znaj, se ponosila nisam ja od njega
Neg ga li nosila srid sarca mojega.
695 Ako li do sada nî mu se skazalo
Od mene nikada ljubavi nimalo,
Radi oholije (viruj mi) toj ne bi,
Kako se li mnije, targovče, sad tebi⁹¹
Neg da se s visoka mâ slava ne pade,
700 A s moga uzroka kraljeve cić svade.
Da njemu, za u skut ljubavi moje doć,
Inuda biše put kojim se htiše proc;
Jer da bi svitlomu kralju se objavil,
Svitli kralj u tomu ne bi mu zabavil⁹²,
705 A ja s stanovitom voljom bih pristala,
Toj bo sam zavitom u Boga pitala.
I jošće tebe rad od moje od strane
Toj dilo ja ni sad neću da ostane,
Bud' mi je jur po tom ovi svit omarzal
710 Kî mi je s životom svu snagu istarzal.

DERENČIN

Ti dake dostojna Derenčina brojiš
Da t' bude za vojna i da ga posvojiš?
I daje tvoja mi vira se u zaklad
Da vazda mev vami pravi će biti sklad?

ROBINJA

715 Velim ti ja tako, stavi me on gdi je,
Gospodin ter ako uzrači⁹³ da mi je,

⁸⁹ *pitaš* - tražiš

⁹⁰ *zabave* - prigovore, zamjerke

⁹¹ *Kako se li mnije, targovče, sad tebi* - Kako se tebi sada čini, trgovče

⁹² *zabavil* - prigovorio, zamjerio

⁹³ *uzrači* - poželi

Ja ću po načinu pravoga zakona
Virna Derenčinu biti do okona.

DERENČIN

720 Već mi je toj drago, gospoje čestita,
Neg da mi sve blago daruješ od svita.
Zato ja evo grem ruke ti oprostit
Neka se tōko prem počneš ne žalostit.
A tko je tko bilo zna dilit od sinja,⁹⁴
Da ovu nemilo uzu ne proklinja
725 Kâ tako zateže ruku kôj se prosi
Zlat venčac da veže, zlat parsten da nosi?
Oganj ju užeži i tko ju samota
Pasja ga zaveži uza i sramota!
Ovaj li je za te toli ružna svita⁹⁵,
730 Miste svite zlate, vilo plemenita?
I ova ne dosti svita t' se priklada
Da molim, oprosti, gospoje, zasada,
Dokle od bogata ovogaj se grada
Za tebe ja zlata dobavim kavada
735 I zlata skendera i na zlatoj žici
Nizana bisera s dražimi kamici.
Ovo je grad slavan Dubrovnik i bogat
Vazda bil pripravan s vami prijaznovat.
U njemu poštenu, gospoje, tvoj je did
740 Ostavil spomenu kâ će bit i naprid,
Ter moreš nadijat s togaj se ti čela⁹⁶
I tebe da prijat s sarca će vesela
I činit da sprave korablje, neka te
Do vaše daržave, ka Senju, poprate.
745 Mejutoj u ovu u hižu sa mnom poj,
Kakovu-takovu, tere se ispokoj,
I jure pokripi od truda davnjena
Tvoj život prilipi, gospoje česmena.
Oto ti dvorkinja za sada dovolje
750 Mladih Dubrovkinja, dokle Bog dâ bolje.
A vam, martolosi, karvi se ne napit,
Ja ne znam kako si mogu se ustarpit!
Već što vam dah viru ja moju i k tomu
Neću da zamiru mistu se ovomu,
755 Drugdi se jeda li budemo gdi vidit,
S kim ste targovali hoću vam povidit.

⁹⁴ *a tko je tko...* - a tko je taj koji bijelo (ruku) zna razlikovati od sinjega (konopca)

⁹⁵ *svita* - haljina

⁹⁶ *s togaj se ti čela* - s tog se ti razloga

Skazan'je treto

MARA, PERA, ANICA, VLASTELIN, DERENČIN, KNEZ

MARA

Dobro pošla Pera, Pera, sestro naša,
Nutu, od učera kô se jur ponaša.

PERA

760

Hvala, jer ovacih dopadoh dvorova
Gđino mi jest svacih u Boga darova.

MARA

Da što li, kako li? Kaži nam na pravu.⁹⁷

PERA

765

Nije mi stat koli jer imam opravu.
Dosta okol ove posla me još čeka
Virenice nove kâ 'vo je ovdeka.
A ke sam jur dosle okol nje spravljala,
Jedva bih ja posle sve vam ispravljala,⁹⁸
To peruć, to mijuč, to pletuč, to zatim
Ruhom ju odijuć čistim ter bogatim.

770

Kada ju, Anica, vidiš, i ti Mara,
Rit ćete: Danica pala je odzgara,
I sudit: taj čovik toj vili kî je drag,
Po sve dni, po vas vik da će bit vazda blag.
Da znate još koli nje lipi nje mladi
Hrabar se rakoli ljubavi nje radi,

⁹⁷ *kaži nam na pravu* - kaži nam po istini

⁹⁸ *ispravljati* (isp. *praviti* - govoriti, reći) - ispričovjediti, sve do kraja ispričati

775 Svaka bi vâs⁹⁹ rekla: na svitu nî žena
Bolju sriću stekla nî veće blažena.
A da vam tko pravi po koji on se put
Očiti i stavi dopokom u nje skut,
Vi biste, čovik ov, ne mogle ne reći
780 Da je razumnikov oda svih najveći.¹⁰⁰

MARA

O, tako svih dara poštenih doteci,
Milost gospodara tako ti ne uteci,
Hotij nam brez laži taj način kazati
Kim joj se udraži, kim joj se dâ znati.

PERA

785 Bud' da me poslaše pospihom da idu
Zvati na pir naše vladike da pridu,
Li vam ću za ljubav koju mi nosite,
Još malo pokarsmav rit što me prosite.
Sinočke sutonom jur bivši tarpeza
790 Napravna zakonom onacih viteza
I bivši pokoja za tada jur sita
Onajzi gospoja lipa, plemenita,
Prid njom podviv ruke bihomo tuj stale
Dvorkinje brez buke ja i sve ostale,
795 Pripravne sve tvorit što god nam zaveli
I nju razgovorit da se obeseli.
I steći tako stvar malo, pak po tome
Išeta gospodar i stavši prid njome
Klobučca pomače hteć se pokloniti,
800 Ovako ter začē besidom zvoniti:
Kruno zlate žice, vilo varh svih vila,
Jesi li tužice na stranu stavila?
Jes' li pokojila vrimena koji dil?
Jes' li pogojila lišca i obraz bil?
805 Jer, cvite gizdavi, kon tebe nî sada
Ni vukov ni lavi primarljih od glada
Nego viran sluga kî o tom sve radi,
Bolizan i tuga da ti se osladi
I da te ne s hinom neg virno posluži
810 I da s Derenčinom tvojim te sadruži
Komu obećala ti se si bit lada

⁹⁹ *svaka vâs* - svaka od vas

¹⁰⁰ *vi biste... najveći* - vi ne biste mogle ne reći da je ovaj čovjek najveći od svih razumnih ljudi

815 I viru podala miste mi zaklada,
Ku, budi da znaju nećeš da pogardiš,
Li te molim da ju opet mi potvardiš.
Pak zatim, vilo, vij, ako ćeš stvar koju
Tere mi zapovij¹⁰¹, sve će bit na tvoju.
Mnoge jošće ine prida nju prosipa
Beside ke čine sarce da se cipa.
820 I rič bi mâ htla sve da vam povida
Kako su taj dila izašla naprida,
Kako cić besidea ke joj govoraše,
Rumeno od stida lišće joj goraše,
A simo ni tamo oči ne steriše,
825 Ušima neg samo riči mu beriše,
Kako pak nadili tihim ga pogledom
I riči s njim dili mišane sa medom:
Da ja kâ bih rada vam jih ne tajati,
Evo niman kada sad jih pobrajati.

ANICA

830 Tako ti toj stan'je rači Bog utvardit,
Na naše pitan'je nemoj se rasardit.
Toj nam umoli se, pravi nam, kî mu dâ
Odgovor? Što li se zatime dogoda?
Tim nećeš uckniti od posla kim hodiš,
A nam (meni mniti) pravo je da zgodiš.

PERA

835 Anica, ja vidim nîdna vas ne gleda
Čim s vami besidim, da se dan iskreda,
Da ja kâ se boju vaščine i psosti,
S Bogom, vas ohoju, jošće je dân dosti.

MARA

840 Što spišiš toliko, Pera? Kâ t' je priša?
Sunce jedva priko poldne se nadviša.
Moreš nam doreći što to si počela
I još grad opteći od čela do čela¹⁰²
I doma prispiti premda bi zdaleka,
I posal dospiti ako te kî čeka.

¹⁰¹ *zapovij* - zapovjedi! (imperat.)

¹⁰² *od čela do čela* - od početka do kraja, s kraja na kraj

845 Vira oca moga, nećeš nas ostavit
Prî neg nam od toga sve budeš dopravit.

PERA

Sve na vašu volju, druge moje mile,
Budi za nevolju, li kad je do sile.
850 Rih vam da pribila nje lišca, prid njim stav,
Biše zarudila nice se zagledav
Tako da dobar hip ne more uzvišit
Od srama pozor lip, ni riči odrišit.
Pak ga se li hiti svitlijim pozorom
Nego kad posviti sunašce za zorom.
855 I kô bistre oči pram njemu podviže,
Riči mu potoči, jak perle da niže:
Moj, reče, ti da bi zvati se htil sluga,
Prosti mi, bila bi meni stvar od ruga,
Jer tebe čestita sva slava dostoja,
860 A ja kupovita raba¹⁰³ sam li tvoja.
Ako li ikadar slobodna se najti
Ja budu, taki dar tobom će izajti.
Život mi s' dal i čast i slobod ako daš,
Li hoću da t' je vlast,¹⁰⁴ da mi zapovidaš.
865 Jer pravda i razlog svaki će dobri toj,
Gospodin pače Bog, pod Bogom da si moj,
Kojino sam ganu dobrotom se tvojom
Nastojat da stanu¹⁰⁵ s majkom se ja mojom
I s mužem kî meni ljubav tōku nosi,
870 Koga na svit ženi bolji se ne prosi,
Koga bih iskala, koga najvolila,
Ako bih pristala k odaji kad bila,
Jer se u žalosti u ovoj (dam ti znat)
Zarekoh slatkosti od svita ne poznat
875 Nego u čistoći moj vik priminuti:
Da k tvojoj se nî moći volji ne prignuti.
Za oči ni za vid, viruj mi, ne haju,
Ako će zapovid tvoja da jih vaju.
Zato od takova dila se već ne dvoj,
880 Ja ću bit njegova i on će biti moj,
Istom da iz volje budu mu ne ispala
Zaradi nevolje ke 'vo sam dopala.
Jer taka i veća obeza ljubavi

¹⁰³ *kupovita raba* - kupljena robinja, sluškinja

¹⁰⁴ *li hoću da t' je vlast* - želim da imaš vlast da mi zapovijedaš

¹⁰⁵ *stanu* - sastanem

885 Varže se za pleća kad srića ostavi.
Toj rekši¹⁰⁶ prigizdav poklon mu prikaza
Prijazan i ljubav dajuć iz obraza.
On se otpokloni i kipom i glavom
Pak opet zazvoni ričju joj gizdavom:
890 Nu, reče, reci mi: da bi se s njim stala
Gdi roci kojimi¹⁰⁷, dekllice pristala,
Bi li ga poznala? Jer sudim da čini
Nišćeta tva zala vas da se promini.¹⁰⁸
I čudo, znaj, ne bi, staralo da bi ga,
Vilo, svej o tebi mišljen'je i briga.
895 I moja bi o me majka se varala,
Taj briga tako me jure je starala,
Kî barže priličan¹⁰⁹ bio sam ka njemu,
Ajme, neobičan sada sam u svemu.
Uz toj pozirati poča ga iznova
900 Tere promirati obličja njegova.
I eto niz lišce rumeno i bilo
Jaše¹¹⁰ joj suzice dažjiti u krilo.
Vrata jim otpriči i uzdu napusti,
A veće ni riči ne hti da izusti.
905 O, da bih dotekla pameti tolike
Po koj bih izrekla riči svekolike
Kimi ju on tolit poča,¹¹¹ i kojima
Mogal bi umolit siver da ne dima.
Toliko ju toli, i moli, i umi,
910 Da mu se umoli, i boli razumi.
I jutrom vesela s odra se podviže
Sa cvita jak pčela gdino med uzliže.

ANICA

Pera, da ližije imaš li tuj dosta
Kâ bilig odmije na odru kî osta?¹¹²

¹⁰⁶ *rekši* - rekavši

¹⁰⁷ *roci kojimi* - kojim slučajem (*rok* pored običnog značenja znači i slučaj, udes

¹⁰⁸ *jer sudim da čini... promini* - jer sudim da tvoja zla taština učini da se sav promijeni

¹⁰⁹ *barže priličan* - vrlo sličan

¹¹⁰ *jaše* - stadoše (od gl. *jati*)

¹¹¹ *kimi ju on tolit poča* - kojima ju on poče tješiti

¹¹² *da ližije...* - imaš li dosta lukšije da opere biljeg što osta na postelji?

PERA

915 Rugaš se? Do volje; po Boga, smim reći:
Da brâva zakolje, ne bi ostal veći.¹¹³

MARA

Bar že bo Turci ti brez zubi svi bihu,
Cić toga taržiti sitan kruh ne htihu.¹¹⁴

PERA

920 A Mara zloćuda i ti ćeš rit tvoju?
Da ja sam priluda, na viru na moju,
Kâ s vami ovdike više stah večati,
Brižna, a vladike kada ću sazvati?
Vidite li kô se kupe k nam gospoda
I dare jur nose općina ke poda.

VLASTELIN

925 Bio je do sega doba der od vika
Običaj ovega grada Dubrovnika
I sad je kad godi poglaviti koji
Čovik ga prohodi al u njem postoji,
Njegovu došastju vazda se radovat
930 I hvalom i častju svakom ga darovat.
Na ku stvar odlučen budući ja danas,
Smućen sam i mučen u mojoj misli vas,
Jer mi se, znam, hoće svaršno vas hvaliti,
A ne znam kako će moći se toj zbiti,
935 Mojega jezika budući moć mala,
A vaša velika i kripost i hvala.
Da volju, a ne rič, hotijte vi mirit¹¹⁵
I, ako malo nič¹¹⁶ reku, ne zamirit:

¹¹³ "Neočekivana drastičnost za onako suzdržljivog pjesnika kako nam izgleda Lucić iz sprijeda prikazanih lirskih pjesama, no možda je htio pokazati naturalizam dubrovačkih godišnica kakav nam je poznat npr. iz Držićevih djela." (Klaić)

¹¹⁴ *Barže bo Turci ti brez zubi svi bihu, / Cić toga taržiti sitan kruh ne htihu* - ARj (XV, 78, pod *sitan*) tumači: *ironično i u prenesenom smislu: ne htjedoše silovati robinju*. No, ovdje je neobičan glagol *taržiti*. U ARj (XVIII, 838) navodi se samo u značenju 'trgovati, kupovati i prodavati'. Iz konteksta se pak razabire da *taržiti* znači i *trgati*. Smisao bi, dakle, bio: *Jer, očito, svi ti Turci bijahu bez zubi, / Zbog toga ne htjedoše trgati bijeloga kruha* (M. Grčić)

¹¹⁵ *da volju, a ne rič, hotijte vi mirit* - ali volju, a ne govor, vi mjerite

¹¹⁶ *malo nič* - skoro ništa

940 Vas svit Derenčina, tvojega još dida,
 I hrabra i smina u pisneh povida,
 Tih biše u svitu¹¹⁷, smin i barz na dilo,
 Toj mu je po svitu slavan glas ponilo.
 On mnokrat odvrati svojih od pogube
 I Turke polati jak sokol golube.
 945 U svojoj Turkom smart nošaše dešnici,
 U zubih kako hart zecu prid lovnici.
 Dopokom kada se najde pri skončini
 Vitez, stotima se viteški zamini.
 Zato ga do danas tekal je i teći
 950 Vazda će¹¹⁸ pošten glas visoko leteći.
 Ne manje sada ti, govore da si smin
 Da pravo mlajahti zoveš se Derenčin,
 Da se sić i bosti tebi je brez muke,
 Da dila hrabrosti idu ti od ruke.
 955 Gospoja pak ova lipa i gizdava
 Da je kći Vlaskova lasno se poznavava,
 Lišce joj ne krije, jer bi reć da živa
 (Meni se tač mnije) oca prikaživa.
 Nje oca ja vidih mlada, golobrađa,
 960 Pri vašem kralju bih poklisar onada,
 Biše barz i skočan, spametan i snažan,
 I svakomu, počan od kralja, udražan.
 Vidil sam gdi slomi u jedno savezav
 Pet kopji, tako mi daj, Bože, da sam zdrav.
 965 I ove pak opet gledale su oči,
 On konji priko pet mašiv se gdi skoči
 Uz konja barzega upored gdi tiče¹¹⁹
 I vola gdi svega napoli prisiče
 Gdi se s njim boreći ni vitez ni junak
 970 Ne more ne leći, toliko biše jak.
 A dida joj banom znamo, Majer Blaža,
 On biše karstjanom zaščita i straža,
 On Turke s načinom izagna iz Pulje¹²⁰,
 Bivši jur Latinom smoklo do košulje.¹²¹
 975 Bio je tuj s nami, vitar ga ustavi,
 Kada se s vojskami prik mora priplavi¹²².
 I našega zbora živi su još nici

¹¹⁷ *svit* - savjet, vijeće

¹¹⁸ *Zato ga do danas tekal je i teći / Vazda će ...* - Zato se o njemu do danas širio, i širit će se vazda...

¹¹⁹ *tiče* - trči

¹²⁰ *Pulja* - Apulija, pokrajina u južnoj Italiji

¹²¹ *smoklo do košulje* - došlo do grla, dogorjelo do nokata

¹²² *priplavi* - prepolovi

980 Koji mu zgovora bili su dilnici.
Uzrasta kî vele bio je visoka
Beside vesele, razuma duboka,
Lipa svitla oka, opašaja mala,
Rasplećja široka, a hoda pristala.
Da što ću zalaziti tamo nerazložno,
985 Otkle pak izgazit¹²³ ne bi mi uzmožno?
Dila vaših didi, i otac, i vaju¹²⁴
Mojoj se besidi izreći ne daju.
Ne mogu ja mnoge hvale vaše peti
Koji sam uboge riči i pameti:
Govor ću ustegnut i stisnut u manje
990 Tere se potegnut na misto parvanje.
Naša su začula gospoda kako je
Jadom tebe trula nesrića, gospoje,
Kako si uzice turačke dopala
I dugo suzice u njoj prolivala,
995 Kako se po tragu zaleti pak ovi
Sokol da te dragu lovinu ulovi,
Kako te iznašad hitro je iskupil
I s tobom izašad ovdika dostupil,
I tako zaslužil, i tako dostojal,
1000 Da te je sadružil i za svoju pojal.
Diči se tim pirom grad ovi, da znate,
Koliko da mirom mirle mu pozlate¹²⁵
I toga za zlamen kojagodir snaga
Njegovih jest ramen, sva vam se podlaga.
1005 Vam je zaveliti, a njemu poslovat,
Zato veseliti htijte i pirovat.
I dare sad ove, budi ne bogate,
Primte od njegove volje obilate,
Čim dojde do vaju s vlasteli svojimi
1010 Poglavica naju koji je nad svimi.

DERENČIN

1015 Zalihom jer hvalom slaviš nas i štuješ,
Obezom ne malom mene obezuješ.
I ova Danica moja i gospoja,
(Neka znaš) dužnica naziva se tvoja.
I listo Bog da dâ Budina dostupit,
Hoćemo daj tada duga se otkupit.

¹²³ *izgazit* - izaći (gazeći)

¹²⁴ *vaju* - vas (ostatak duala)

¹²⁵ *Koliko da mirom mirle mu pozlate* - kao da mu mirom (mirisava smola) zidove pozlatiste

1020 Mejujoj hvala ti pridrago, primilo,
Dokli vrime dati moć bude na dilo.
A tvojoj gospodi da zahvalim, vide,
Pamet ne nahodi dostojne beside.
Samo jim reci: znam, gospodo, prik mire
Milošća prima nam vaša se prostire.¹²⁶

KNEZ

1025 Voljah¹²⁷ da bi vaša milost pohodila
Mista ovaj naša drugoga cić dila
Nego cić opake nesriće kâ čini
Da svitle dan zrake lice vam promini.
Nu budi kako hoć', veseli mi smo sad
Da vam se zgoda doć, gospodo, u naš grad,
1030 Gdi 'vo smo svi radi da vam se minuta
Sva tuga osladi i žalost priljuta,
A najliše tebi, gospoje neučna
Nositi na sebi brimena taj mučna.
Samo se tim bolju, sarce se tim stidi
Da naša moć volju ne more da slidi.

DERENČIN

1035 Već neg se podoba, već neg smo pitali,
Skupa i osoba vi nas ste čitali.¹²⁸
Za to bud' velika tebi, kneže, hvala,
I vam, Dubrovnika gospoda ostala.

SVARHA

¹²⁶ *prik mire / Milošća prima nam vaša se prostire* - preko mjere vaša milost prema nama se prostire

¹²⁷ *voljah* - volio bih, bilo bi mi draže

¹²⁸ *Skupa i osoba vi nas ste čitali* - Vi ste nas skupa i odvojeno častili

RJEČNIK

ali - vezn.; dolazi najčešće u svom običnom značenju suprotnog veznika, no katkada znači i *ili* i *nego*, a dolazi i umjesto današnjeg *da li, jeste li* i sl.
ava - uzv. avaj, jao!

barže - pored običnog značenja (osobito u vezi s prijedl. *brez*, tj. *bez*) još i: valjda, očito, vjerojatno, sigurno, zacijelo, bez sumnje, veoma

besiditi (prez. *besidim*) - besjediti, govoriti

bilig - znak, znamenje, biljeg

blag - blažen (pored običnog značenja)

bo - jer

bolest - bol (pored običnog značenja)

boliti (se) (prez. *bolim (se)* i *bolju (se)*) - trpjeti, patiti

bosil - bosiljak

brez - bez

brižna - pored običnog značenja još i: jedna (ja), žalosna (ja), kao neka vrsta uzvika

broditi se - ploviti, prelaziti (uvijek povratni glagol)

budi (bud'), često i **budi (bud')** **da** - ako i, mada, makar, premda (pored običnog značenja, npr. *bud znan*, tj. budi obaviješten, znaj!)

busija (tur.) - zasjeda

car - turski sultan

cić - radi, poradi, zbog

cina - cijena, vrijednost; *ostati od cine* - pogoditi se

ciniti - cijeniti, misliti

čarljen - crven

čelo - pored običnog značenja još i: vrh, kraj, tj. početak i svršetak (npr. *grad opteći od čela do čela*); razlog (*s toga čela* - s toga razloga)

česmen, česmenit - čestit

čest - čast; sudbina, sreća

čim - pored običnih značenja još i: ako, dok

činiti - narediti (pored običnih značenja)

čitati - častiti, cijeniti

čitovat - cio, čitav

črida - niz, red; stado; **na čride** - redom, naizmjenice

čudan - pored običnog značenja još i: čuđenja vrijedan, divan

da - pored današnjih značenja i: a, ali, nego; **da bi moć** - kad bi se moglo

daj - barem

dake - dakle

dali - ali

danu - ali, no, ipak; pače, štoviše; ded, deder

daržava - država

dažjiti - daždjeti, kišiti

dekla - djevojka

der, deri - sve do

di - v. **diti**

dil - dio, dijel

dilnik - dionik, svjedok

dim - v. **diti**

dimati - puhati

diš - v. **diti**

diti (prez. *dim*) - govoriti, kazati, reći

dobića - dobit, dobitak

dobivati - pored običnih značenja još i: svladavati

dodijati (prez. *dodiju*) - dosaditi, prevršiti mjeru

dogodati se - događati se, dešavati se, zbivati se

dohraniti - sačuvati; održati (nešto za nekoga)

dokola, dokolu - dokle

dolika - dolje

domodar - domaćin

dopokom, dopokon - napokon, na kraju, konačno, najposlije

doselu - doslije, dosele, do sada

doskazati - dovršiti kazivanje, iskazati do kraja, ispričovjediti

dospiti - dovršiti

dostupiti - pristupiti, doći

doteći - 1. dotrčati, brzo doći; 2. steći, postići, dohvatiti, dostići; 3. doći do kraja, nestati

dotužiti - dosaditi, dodijati, dozlogrdjeti

dozgoniti - dognati do kraja

drag - skup, veoma vrijedan (pored običnog značenja)

dragost - skupocjenost

dresel'je - žalost, tuga

drivo - drvo

družba - društvo

družiti (koga) - biti s nekim u društvu, pratiti nekoga

dučiti - izdizati (hvalom), dičiti, hvaliti, slaviti (Akad. rječn. izražava sumnju da je taj glagol Lucić sam stvorio kako bi mu oblik *dučič* poslužio kao rima za *mučič*; mislim da jedan onakav majstor rime ne bi pribjegavao takvim sredstvima, nego ako je već nešto stvarao, priličnije je da je stvorio riječ *dučiti* prema tal. *duka*, tj. vojvoda, jer je govor o Derenčinu koji "blizu kralja se namišta") (B. Klaić)

dvići - dići, dignuti

dvorka - dvorkinja, sluškinja

glasovit - glasan

godati se - dogoditi se

gospodit - gospodski

grem - v. *gresti*

gresti (prez. *grem* i *gredem*) - ići

gusa - gusar

har - korist; milost, zahvalnost

hina - prevara, laž, himba

hinac - varalica, himbenik

hiniti - varati, obmanjivati

hititi - žuriti se

hititi se - hvatati se

hitrost - lukavština

hoditi - ići; *hoju* (tj. *hođu*) - hodim, idem;

hojahu - hođahu, iđahu

hoti - hotje, htjede, htio je

hotin'je - htijenje, volja, želja; *prik moga*

hotin'ja - protiv moje volje

hrabar - muž, zaručnik, mladoženja

imati - imati

inako - drugačije, inače

inuda - druguda, drugim putem

isklad - izlaganje, ekspozicija, prolog

iskloniti se - izaći iz zaklona, objaviti se, pojaviti se

iskredati se - iskradati se prolaziti

iskusiti - iskušati, ispitati

ispravljati (isp. *praviti* - govoriti, reći) -

ispričovjediti, sve do kraja ispričati

istanovice - iznova, ponovo

istom - samo

izašad - izašavši

izdrišiti - izdriješiti, odriješiti, oprostiti, osloboditi

izgaziti - izaći (gazeći)

iznašten - iznađen

izrenuti - izagnati, istjerati

izručiti (zapravo *iz-ručiti* tj. izvaditi iz ruke) - osloboditi, izbaviti (drugo su današnja, a i starija, značenja: 1. predati; 2. izasuti)

izučiti - izvrsni, izvanredni, savršeni

jah - v. *jati*

jak - kao

jaše - v. *jati*

jati (prez. *jamem*) - uzeti, oteti, primiti,

prihvatiti, početi; pograbiti, zarobiti,

uhapsiti, uloviti (oblici aorista: *jah, ja...*,

jaše...)

jeda - da li, eda, ne bih li, kako bih
jednaga - jednovremeno, istodobno
jer - u starijem jeziku ima različita značenja: 1. da (izrično); 2. pošto; budući da (današnje značenje); 3. zašto; *zasve jer* - premda, unatoč tome
jošč, jošće - jošte, još
jur, jure - već

kako - kao

kamik - kamen

kavad (gen. *kavada*, muž. roda) - bogata gornja haljina (Lucić)

kazati - pokazivati (pored običnog značenja); *kazati se* - pokazivati se, činiti se, izgledati

kî - koji

kîno - kojino, koji

kip - tijelo, lik, oblik, stas

kô - kako

koli - kolje, prilog koji označuje vrijeme: *Nije mi stat koli...* - Nemam vremena stajati

koliko - kao (pored običnog značenja)

kom - kad

kon - kod, kraj, pokraj

konac - svrha, namjera, cilj, uzrok; *samo na konac* - samo sa svrhom

korablja - lađa, brod

kralj - obično ugarsko-hrvatski kralj (konkretno Matija Korvin)

kril - krilo, okrilje

kupovit - kupljen

lada - žena, supruga

li - pored najobičnijeg značenja upitne čestice, dolazi u značenjima: ali, samo, lih, tek, istom, baš, već, a katkada ne znači ništa nego služi samo za pojačavanje teksta, no onda postankom odgovara ijekav. obliku *lje* (B. Klaić)

lihati (prez. *liham*) - biti slab, oskudijevati, ne imati dosta

listi (prez. *lizu*) - ljesti, penjati se, uzlaziti

listo - samo, istom, tek, nego

liše - osim, bez, samo, nego, nego samo; preko mjere više

lizu - v. *listi*

lišija - lug, cijed, lukšija

lovnik - lovac

ljuven - ljubavan

maliti - umanjivati

mani - uzalud, zaludu, zaman

mao - malen

martolos (grč.) - vojnik, stražar; razbojnik, gusar

mašiti se - skočiti, mahnuti se, vinuti se

mejutoj - međutim, uto

milo - ponizno, smjerno

milošća - milost ljubav, ljubaznost, ljubežljivost

milovati - 1. voljeti, ljubiti; 2. žaliti (isp. *milo*)

minuta - prošla, minula

minutih - prošlih, minulih

mira - mirisava smola nekih arapskih stabala

miriti - mjeriti

mirla - gradski zid

misalca - umanj. prema *misal*, *misao*

miste - mjesto, umjesto

mito - plaća

mlajahti - mlađahni

mniti (prez. *mnju* i *mnim*) - misliti; *Kako se li mnije, targovče, sad tebi* - kako se tebi sada čini, trgovče

množ - mnoštvo, množina

moćuć - moćan

mož' - možeš

mramoriti - činiti da netko bude kao mramor, tj. krut, tvrd, beščutan

mućati (prez. *mućim*) - šutjeti

muće - šutke

mućiti (i bez *se*) - trpjeti, patiti

nad (gen. *nadi*) - nada, ufanje, pouzdanje

nadijati se (prez. *nadiju se* i *nadijem se*) - nadati se, ufati se, pouzdavati se

nadiliti - nadijeliti, nadariti, obdariti

nadvor - napolje; *dati nadvor* - izdati, objaviti (knjigu)
najliše - najviše, osobito
naju - gen. duala zamjenice *mi*, često se upotrebljava umjesto *naš*
naliža - nalježa, nalaznina, dar onome tko nešto nađe
namiriti (prez. *namiru* i *namirim*) - platiti, dati
namistiti (prez. *namišću* i *namistim*) - namjestiti
namitati (prez. *namiću* i *namićem*) - nametati, nabacivati
naparuč - pri ruci, u pripravi
napravan - priređen, pripravljen
naruč - povoljna, prikladna stvar, pomagalo
nathitati - nadilaziti, natkriljivati, nadmašivati, nadvisivati
navarći (prez. *navargu* i *navargnem*) - navrći, nametati, natrpati
navlasto - navlastito, osobito
neharan - nezahvalan
nemužata - neudata, spolno nevinna
nepokoj - nemir
nerazložno - nerazumno, nerazborito
neuzmožno - nemoguće, nedostiživo
nezdrav - bolest
nici - neki, nekoji
nič - nešto
niga - njega; ljubav, milovanje, maženje
nigdi - negdje
nika - neka, nekoja
nikada - nekada
nišati se - igrati se, zabavljati se (njišući nešto)
nišće - ništa; *za nišće* - nipošto
niščeta - sirotinja, siromaštvo, oskudica, bijeda, nevolja; ništetnost, ništavilo
ništor - ništa; *ništor ne manje* - uza sve to, pa ipak
nohat (gen. *nohta*) - nokat

nje, njeje - njezin
njih - njihov

običan - pored uobičajenog značenja i blag, lijep, ljubazan ("Pokli se *običnom* tome ričju tvojom pravom gospodičnom kažeš i gospojom")
obiću - v. *obitati*
obistraniti - opkoliti, obuhvatiti
obitan'je - obećanje
obitati (prez. *obiću* i *obitam*) - obećati, obreći; *obitati se* - zavjeriti se, zareći se
oblast - vlast
obran - izabran
očiti - očitovati, objaviti, iznijeti na vidjelo
oč (zapravo *oči*, prez. *ojdu* i *ojdem*) - pustiti, ostaviti, napustiti, zanemariti; otići
odaja - udaja
oditi - odjeti
odlučen - određen, dosuđen
odrišiti - odriješiti, razriješiti, odgonetnuti (pored običnih značenja)
odustati (sanka) - probuditi se, prenuti se iza sna (zapravo: napustiti san)
ohoditi (prez. *ohoju*) - ostavljati, napuštati
ohoju - v. *ohoditi*
oholjahta - podosta ohola
okol - oko, okolo
okon - konac, kraj, smrt
okušu - okusim
onada - onda, tada
opašaj - päs, pojas, struk
općiti - običavati
ophititi - obuhvatiti, ogrliti
oplovit - okružen vodom
oprava - dužnost, posao
opstupiti - okružiti, opkoliti, opsjesti
opteći - oprčati
orih - orah
oslačati - osladiti
osoba - pojedinačno, odvojeno
osobojno - osobito, osebujno
ostati - pored običnog značenja još i: prestati, okaniti se, proći se, ostaviti, zakazati, zatajiti (oba posljednja glagola u značenju: ne izvršiti, iznevjeriti nade)
osud - presuda, kazna
otajti (prez. *otajdu* i *otajdem*) - otići

oto - eto

otpokloniti se - uzvratiti poklon, odzdraviti

otpričiti - ukloniti zapreku (od-priječiti)

ozinom - obzirom

ozubiti se - oprijeti se, postati zubat, suprotstaviti se, "pokazati zube"

pak - opet, nanovo, onda, zatim

parvanji - prvanji, prvotan, prijašnji

parvo - prvo; prije

pečal - bol, tuga, žalost, jad, bijeda, nevolja

pečaliti se - žalostiti se

perla - biser

peti - pjevati

pića - hrana

pinez - novac

pitati - pored običnog značenja još i: tražiti, iskati

po - pored običnog značenja još i *na: po*

kî način - na koji način; *po kî put* - na koji način, kojim sredstvom

počan - počevši

počati - početi

počelo - početak

počitan'je - poštovanje

podjamnik - varalica, klevetnik

podlagati (prez. *podlagam*) - podvrgavati, pokoravati

podobati se - dolikovati, pristojati se

pogojiti - podgojiti, pothraniti, potkrijepiti, udebljati

pogruziti - potopiti; ugušiti

pohajati - pohađati, posjećivati; *bičem*

pohaja (Bog) - kažnjava

pohit - pohlepa, požuda

poj - pođi, hajde

pojati (prez. *pojmu* i *pojmem*) - uzeti,

uhvatiti, primiti, prihvatiti; *pojati se* -

primiti se čega, pobrinuti se oko čega, poduhvatiti se čega

pokoj - mir, mirovanje

pokojan - miran, spokojan

pokojiti - umiriti; mirovati, počivati

pokolu - pošto

polatiti - uhvatiti, primiti, poduhvatiti;

potjerati

poldne - podne

ponašati se - ponositi se, gizdati se

ponikom - nice, oborivši pogled

popeljati - povesti

poraz - pogibija, propast; jad, tuga, bijeda, nevolja, nesreća, zlo, muka

poraziti - pogubiti, ubiti, upropastiti; ojaditi, svladati, izmučiti, napasti, raniti

poskitati - pružiti, izručiti, darovati

pospih - pospijeh, brzina, hitnja, žurba

postupati - stupati *po* nekome, tj. iza nekoga, dakle: slijediti

poteći se - znojeći se (isp. *potiti se*)

potira - potjera, progon

potiti se - znojiti se (isp. *poteći se*)

potočiti - učiniti da što poteče; *potočiti*

rič - progovoriti, prozboriti

potratiti - potrošiti, utamaniti, ubiti, zartri, pogubiti

povrat - povratak; *da bi mi na povrat* - kad bih se mogao povratiti

pozajti (prez. *pozajdu* i *pozajdem*) - pozaci, zalutati

pozirati (prez. *poziram* i *pozirem*) - gledati

pozor - pogled

pozriti - pozreti, pogledati

pralju - v. *praviti*

prav - pravo

praviti (prez. *pravim* i *pravlju*, a od toga često i *pralju*) - kazati, reći, govoriti

pravljati - govoriti, kazivati (isp. *praviti*)

prem - riječ sa vrlo različitim značenjima: upravo, baš doista, veoma, preko mjere, tek, istom, odmah, otprilike; *prem ako* - premda, mada

pri - kod, uz

prî - prije

prida - naprijed

pridnji - prijašnji, prednji

pridupsti (prez. *pridubu* i *pridubem*) -

produpsti, prekopati, pretražiti

prigodati se - dogoditi se

prijati (prez. *primem*) - prijeti, primiti

prijaznovati - biti u dobrim odnosima,

prijateljevati

prikazati - darovati, namijeniti (pored

običnog značenja)
priličan - sličan, naličan (pored običnog značenja)
primarli - v. *primriti*
primeš - v. *prijati*
priminuti (se) - preminuti (se), proći, minuti
primriti (prez. *primru* i *primrem*) - premrijeti, obamrijeti, zamrijeti; *primarl* - premro, obamro, zamro
pripasti se - prepasti se, prestrašiti se, uplašiti se
priplaviti se - prebroditi; doći ploveći
pristanuti - prestati, odustati
priša - preša, žurba, hitnja, brzina
produmisliti se - promozgavati, baviti se nečim u mislima
prohira - himba lukavost
proničivati (prez. *proničujem*) - pronječivati (trajno prema *pronijetiti*), razgarati, razjarivati
prositi - pored običnog značenja: (moliti, prosjačiti) još i: pitati, tražiti, iskati, zahitijevati; *prositi se* - pristojati se, dolikovati
proticati (prez. *proticam* i *protičem*) - protjecati
prud - korist, probitak, hasna
pruditi - koristiti, hasniti
psost - pogrda, psovka
Pulja - Apulija, pokrajina u južnoj Italiji
pustujuć (od *pustivati*, prez. *pustujem*) - puštati
put - pored običnog značenje još i: način, sredstvo; *po kî put* - na koji način, kojim sredstvom

raba - robinja; *raba kupovita* - kupljena robinja
račiti - htjeti, željeti, izvoljeti
rakoliti se - šepiriti se
raspartiti se - raspertiti se, rasteretiti se, skinuti teret sa sebe i prebaciti ga na drugoga, odakle: oboriti se na koga, rasprostrijeti se nad kim
rasplečje - širina pleća
razbaljati - razbolijevati, činiti nekoga

bolesnim
razbluditi - razmaziti
razgovor - pored običnog značenja još i: zabava, radost, šala, užitak; utjeha
razlik - različan, različit, raznolik, raznovrstan
rekši - rekavši
rih - v. *riti*
riti - reći; *rih* - rekoh
riza - reza; mjesto iz *Robinje* gdje dolazi ta riječ ("veleći da blizu kralja se namišta, da toga na *rizu* ne bi mu pak ništa", st. 545, 546) Akad. rječn. dobro tumači (kao *korist*, *dobitak*) pod *rijez* (ikav. *riz*) smatrajući oblik *rizu* lokativom muž. roda; mislim da treba poći od žen. roda *reza* ("črtami i rezami") koju riječ spomenuti rječnik ne bilježi (u ovom značenju), ali ima *reska* (recka) s tumačenjem *rijez*, *potez*, *potezaj*, a poznato je da kartaši bilježe "recke" kad hoće zapisati dobitak; prema tome bi tumačenje spomenutog stiha, uzevši na *rizu* kao akuzativ žen. roda, bilo (uostalom kao i u Akad. rječn.): ali mu na korist nije bilo ništa (samo, sa drugog gledišta) (B. Klaić)
rok - slučaj, udes (pored običnog značenja); *roci kojimi* - kojim slučajem, kojim udesima
rubiti - plijeniti, pljačkati otimati
rugo - rug, ruglo, sramota
ruk - rika, krik, vapaj, vika, graja
rusag (mađ. *orszag*) - država, zemlja, pokrajina, područje

sad - vrt, voćnjak
sadružiti (koga) - združiti, ujediniti; pratiti, popratiti, biti u društvu
saj, sa(j), se(j) - ovaj, ova, ovo
saspiti - saspjeti, dospjeti (nečemu) do kraja, uništiti, upropastiti, potrošiti; propasti
sciniti (prez. *scinju* i *scinim*) - scijeniti, misliti, držati, smatrati; cijeniti, poštovati
sega - gen. sing. zamj. *saj* (v.), toga, ovoga

shajati se - shoditi se, sastajati se, slijevati se
shoditi - silaziti; prohodati, proći, obići, obilaziti
si - enkl. oblik dativa zamjenice *sebe*, koji dolazi "kao neki pleonazam bez osobita značenja" (Akad. rječn.)
sinca - sjena, sjenka
siver - sjever; vjetar sa sjevera, bura
skazan (gen. *skazni*) - nakaza, neman, strašilo
skazan'je - čin (u drami)
skazati - iskazati, pokazati, ukazati
skender - vrsta pojasa
skočan - poskočan, brz, lak
skončavati (prez. *skončajem*) - ubijati, uništavati, satirati
skončina - konac, kraj, svršetak, smrt
slaji - slađi
slavjić - slavuj
slid - trag, slijed
slobod (gen. *slobodi*) - sloboda
sloboditi (prez. *sloboju*) - osloboditi
sluti (prez. *slovu* i *slovem*) - sloviti, biti na glasu, biti slavan
služica - sluga, služitelj
smarca - smrca (dem. od *smrt*)
smažiti - peći, pržiti, sažizati; prenes. hlepiti, žarko željeti, plamtjeti za nečim
smīn - smion, smjel
smoknuti - smočiti se, smokriti se, biti promočen; prokisnuti, proznojiti se;
smoklo do košulje - došlo do grla, do-gorjelo do nokata
spenza - novac; hrana, jelo
spišiti - spješiti, žuriti
spivati - pjevati
splesati - izgaziti, satrti, uništiti
sposob - način, sredstvo; *sposobom* - na pravi način, kako valja
spraviti - spremi, prirediti, načiniti
spridu - sprijeda, odnaprijed
sredan - sređen, valjan, prikladan
stan - kuća, dom; stanje
stanišće - stanište, obitavalište, prebivalište, zavičaj
stanovit - stalan, čvrst, tvrd, otporan, jak; nepokretan, postojan, siguran

stan'je - prebivalište, boravište, stan, dom; država, zavičaj; vlast, vladanje; stalnost, čvrstoća (pored drugih značenja)
starati se - brinuti se, nastojati, skrbiti; (od osnove koja je u *strti*) satirati se, uništavati se
starmiti - strmiti, činiti strmim, nagingjati (se), obarati (se)
stati se - sastati se
steći - strčati; *steći se* - strčati se; dogoditi se
steći - stojeći
stekoše se - strčaše se (isp. *steći*)
steriti - sterati, prostirati, upravljati (oči)
stran - izvan, sa strane, s boka; *stran puta* - izvan puta, na stranputicu, na stranputici
strana - zemlja (pored običnih značenja)
svada - svađa, raspra, prepirka, zavada, neprijateljstvo, suprotstavljanje
svarha - svrha, svršetak
svaršan - svršan, savršen, potpun
svaršno - savršeno, potpuno
svartati - svrtati, okretati, obraćati
svej - sved, uvijek
sviditi se - svidjeti se, postati svjestan, uvjeriti se, osvjedočiti se
svist - svijest
svit - svijet
svit - savjet; vijeće
svita - haljina

šcediti - štedjeti
šiba - prut, palica

tač - tako; *meni se tač mnije* - meni se tako čini, ja tako mislim
tarpeza - trpeza, stol
taščina - taština
teći (prez. *teku* i *tečem*) - trčati
teku - v. *teći*
ter, tere - te, i
ticati (prez. *tičem*) - tjecati, trčati (isp. *teći*)
tiče - v. *ticati*
tihe - tih (gen. pl. zamj. *taj*)

timar - posjed, imanje
tirati (prez. *tiram*) - tjerati, goniti; juriti (za nekim odn. nečim)
tja - ča, čak, sve do
tôka - tolika; *tôke* - tolike; *tôko* - toliko
tokoje - također
toli - toliko
toliti - blažiti, miriti, smirivati, ublaživati, stišavati, tješiti
tomiti - kriti, nijekati, zatomljivati
tonota - mreža, zamka
totu - tu, ovdje; tamo, ondje; tada, onda
traću - v. *tratiti*
trag - podrijetlo, rod, soj (pored običnog značenja)
tratiti (prez. *traću* i *tratim*) - trošiti
tribuje - treba
trud - rad, napor, posao
trudan - umoran
truditi - patiti se, trpjeti; raditi
truti - trovati; *trula* - trovala
tuj - tada, sada (pored običnih značenja)
tužica - tuga, jad, bol
tvoriti - potvoriti, sumnjičiti

ubarzi - ubrzo, uskoro
uckniti - ucknjeti, zakasniti
udražan - drag, mio
udražiti se - omiljeti, postati drag
ufan'je - nada
Ugri - Mađari; *na Ugrih* - u Mađarskoj
uharli - uhrlo, uskoro, ubrzo
uharliti - pohrliti, požuriti
uhiliti - ražalostiti, ojaditi; *uhiljen* - žalostan ožalošćen, ojađen
ujati (prez. *ujmu* i *ujmem*) - ujeti, uhvatiti, uzeti; *ujati se* - otimati se, kratiti se, ne htjeti
ujid - ujed, ugriz
ukućiti se - nastaniti se
ulišiti - lišiti, uskratiti
umin'je - umijeće, vještina
umiti - urazumljivati, uvjeravati, dozivati k pameti, činiti umnim
umoliti se - smilovati se
uprašati - pitati
ushraniti se - othraniti se, odgojiti se

usilovati - nastojati, truditi se
ustarmiti - ustrmiti, uprijeti
uza - konopac; ropstvo
uziti (prez. *uzim*) - robovati, biti u zama
uzračiti - ushtjeti, zaželjeti

vaj - uzvik: jao!
vaju - vadim
vaju - gen. duala zamj. *vi*, često se upotrebljava umjesto *vaš*
varh, varhu - vrh, prijedlog sa nekoliko značenja: o; iznad; poradi itd.
vaščina - gad, pogrda
vazeti (prez. *vazmu* i *vazmem*) - uzeti;
vazeta - uzeta
već, veće - više; nego
vedu (inf. *vesti*) - (oni) vode
velostvorni - velevrijedni
velju - velim, kažem
veriti se - verati se
više - vijeće
vide - baš, istina je
viditi - 1. vidjeti; *viju* (viđu) - vidim; *vij* (viđ) - vidi! 2. *viditi* - vjedjeti, znati; *viju* i *vim* - znam; *vij* - znaj
viditi se - činiti se, izgledati
viju - v. *viditi* 1. i *viditi* 2; pored toga valja pripaziti na primjer: "Jer mi se učini očito da *viju* vuci po planini kon mene da *viju*" (Robinja, st. 371, 372) gdje prvo *viju* znači *vidim*, a u drugom imamo 3. pl. prez. od *viti*, zavijati (B. Klaić)
vim - v. *viditi* 2.
vira - vjera, uvjerenje; vjernost
virenica - vjerenica, zaručnica
viš - v. *viditi* 2.
višć - vješt; višeće, vješto; *višću činiti* - naučiti, uputiti
višiti - uzvisivati
vladika - gospođa
'vo - evo (elid. od *ovo*)
vojno - muž, suprug
volju - volim
vred - odmah
vuhleno - laskavo, lažno

za - zbog, poradi (pored običnog značenja)
zabava - prigovor, zamjerka ("Nemoj mi tajati kâ jim je *zabava* kâ jim dostojati milosti ne dava"); inače i u običnom značenju ("Tuj svakom gizdavom dvorkinje gizdave iskahu *zabavom* kako me zabave")
zabaviti - prigovoriti (pored običnog značenja)
zabiti (prez. *zabudu* i *zabudem*) - zaboraviti
zacić, zacića - poradi, zbog
zad - leđa; **na zadu** - na leđima
zada - odzada, straga; natrag
zadu - straga, odzada
zahvaliti se - obećati, zavjetovati se
zaklad - zalog, obećanje, zavjet
zakon - brak; običaj, način (pored običnog značenja)
zal, zala, zalo - zao, zla, zlo (koji oblici također dolaze); žestok, nemio, neprijazan
zalelijati (prez. *zalelijem*) - zaljuljati se
zalih - prevelik, suvišan, zališan, izlišan
zaminuti (busiju) - u Kombolovu komentaru *Robinje* (Scena, Zagreb 1950) daje se značenje: nagaziti na busiju; meni se čini da bi trebalo tumačiti kao: zanemariti, previdjeti, proći pokraj zasjede (B. Klaić)
za nišće - nikako, nipošto
zappleće - zaleđe, potpora, pomoć
zapovij - zapovjedi! (imperat.)
zarčati - zuriti, uporno gledati; **zarčeći** - zrčeći, uporno gledajući

zasidati (komu) - zasjedati, sjediti u zasjedi
zasve - ipak; **zasve da** i **zasve jer** - unatoč svemu što, premda
zašćicati - zaštićivati
zašto - jer
zaudirati - vonjati, mirisati
zaveliti - zaveljeti, zapovjediti
združiti koga - sastati se s kim; činiti nekome društvo, pratiti
zgara - odozgo
zgibal, zgibla, zgiblo (inf. *zginuti*) - nestati, propasti
zgodati se - dogoditi se, zgoditi se, desiti se
zgoditi - ugoditi
zgojaj - zgođaj, uгода, ugađanje
zgovarati - razgovarati se
zgovor - razgovor
zlamen - znamen, znak
zlat - zlatan
zled - zlo, zao udes, zla kob, nevolja, nesreća
zloba - zloća, mana, pogreška; zločestotća
zlobiv - zao, pun zla
znoj - vrućina, sunčani žar (pored običnog značenja)
zoriti - paziti, gledati

želet - krvnik, dželat
žilj (tal. *giglio*) - ljiljan
živin'je - življenje, život
život - tijelo (pored običnog značenja)
žuk - gorak